

บทที่ ๒

การเรียงลำดับคำในประโยค

ภาษาไทยเป็นคำโดด คำแต่ละคำไม่มีการเปลี่ยนแปลงภายในศัพท์ หรือท้ายศัพท์เพื่อแสดงหน้าที่ของคำ และแสดงหน้าที่ที่สัมพันธ์กันระหว่างคำในประโยค ทั้งคำหนึ่งๆ อาจมีความหมายได้หลายอย่าง ทำหน้าที่ก็ได้หลายอย่างด้วย จะรู้หน้าที่และความหมายของคำได้ก็ด้วยดูตำแหน่งที่เรียงอยู่ในประโยค ถ้าเรียงผิดตำแหน่ง ความหมายก็อาจจะผิดไปด้วย การเรียงลำดับจึงมีความสำคัญยิ่ง

การเรียงลำดับคำของไทย กำหนดไว้ดังนี้

คำในประโยคแบ่งเป็นภาคได้ ๕ ภาค คือ

๑. ภาคผู้แสดงหรือผู้ทำ เรียกว่า *ประธาน*
๒. ภาคแสดง เรียกว่า *กริยา*
๓. ภาคผู้ทำ เรียกว่า *กรรม*
๔. ภาคขยาย แบ่งเป็น ๒ พวก คือ

ก. ขยายผู้ทำหรือผู้ถูก เรียกว่า *คุณศัพท์*

ข. ขยายกริยา เรียกว่า *กริยาวิเศษณ์*

ภาคผู้ทำหรือประธาน ประธานของไทยต้องอยู่หน้าคำกริยา แต่ส่วนจะอยู่ที่ใดของประโยคไม่จำกัด

ภาคแสดงหรือกริยา ตามธรรมดาจะอยู่หลังประธาน และอยู่หน้ากรรม แต่จะไม่มีกรรมก็ได้ กริยาอาจจะมีมากกว่าหนึ่งก็ได้

ภาคผู้ถูกหรือกรรม ต้องอยู่หลังกริยา

ภาคขยาย คุณศัพท์ขยายประธานอยู่หลังประธาน ขยายกรรม อยู่หลังกรรม ส่วนกริยาวิเศษณ์ขยายกริยาอยู่หลังกริยา

ยังมีวลีที่ขยายกริยาหรือประธาน อาจมีบุรพบทกับนามมาด้วยกัน บุรพบทจะต้องอยู่หน้านามที่เกี่ยวข้องด้วย

ประโยคที่เราใช้อยู่ทุกวันไม่เป็นไปตามที่กล่าวก็มี คือ

ผู้ทำ

๑. อาจละไว้ได้ โดยเฉพาะเมื่อเป็นประโยคคำสั่งดังกล่าวแล้ว เช่น ออกไป อย่าเข้ามา

๒. ผู้ทำอาจอยู่หลังกริยาบางคำได้ ได้แก่ เกิด มี เป็น ปรากฏ ทั้งนี้เพื่อต้องการเน้นความ เช่น เกิดเหตุใหญ่ (เหตุใหญ่เกิด) มีดาวหางขึ้นในท้องฟ้า (ดาวหางมีขึ้นในท้องฟ้า) เป็นอะไรไป (อะไรเป็นไป) ปรากฏภาพลวงตาขึ้น (ภาพลวงตาปรากฏขึ้น)

ผู้ถูก

อาจอยู่หน้ากริยาได้ ถ้าต้องการเน้นที่ผู้ถูกมากกว่ากริยา เช่น *ขมนี้ใครกินบ้าง หนังสือนั้นฉันอยากอ่าน ดอกไม้สวยใครทำ*

คำขยาย

๑. คุณศัพท์อยู่หลังประธานที่โดยมากเป็นคำนาม แต่ที่มาข้างหน้าก็มี เช่น *น้อยคนนักรู้จักเขา มากคนก็มากเรื่อง มากหมอมากความ มากชู้ควายหลายชู้ข้าง มากหน้าหลายตา*

๒. กริยาวิเศษณ์ขยายกริยา ควรอยู่หลังกริยาแต่อาจจะอยู่ข้างหน้าก็ได้ เช่น *ค่อยๆ เดิน* (ความหมายต่างกับ *เดินค่อยๆ*) *ไม่ที่ใช้ในความปฏิเสธ จะต้องอยู่หน้ากริยา* เช่น *ไม่ได้ แต่ถ้ามี หามาด้วย ไม่กลับไปอยู่ข้างท้าย* เช่น *หาได้ไม่* (ความต่างกับ *หาไม่ได้*)

๓. ลักษณะนาม คำคุณศัพท์บอกจำนวนนับไม่ว่าจะนับถ้วนหรือไม่ถ้วน จะต้องมีลักษณะนามที่บอกลักษณะของสิ่งที่มาข้างหน้าตามมาข้างหน้าหลังด้วย เช่น *ดาสองดว แก้วห้าใบ คนหลายคน ของมากขึ้น บ้านน้อยหลัง* แต่ที่ไม่เป็นไปตามนี้ก็มีคือ ใช้คำบอกจำนวนอยู่หน้านาม โดยมากเมื่อนำมาใช้เป็นชื่อ คงถือว่ากะทัดรัดดี เช่น *หัวดารา สวมเสื้อ* บางคนอาจจะถือ *เสื้อ ดารา* หรืออื่นๆ เป็นลักษณะนาม ซึ่งเป็นไปไม่ได้ เพราะเราไม่เคยมีคำเช่นนี้ในลักษณะนาม ดาราเป็นคน ลักษณะนามต้องเป็น *คน* ใช้น้ำ *ดาราห้าคน* เสื้ออาจเป็นคน ก็ต้องใช้ลักษณะนามว่า *คน* เป็น *เสื้อสามคน* ที่ละลักษณะนามไปเลยก็มี เช่น *แห้ง ๒ น้ำ ๓* (หมายถึง อย่างแห้ง ๒ *ชาม* อย่างน้ำ ๓ *ชาม*)
แมวห้าหมาหก

๔. ส่วนขยายกริยาอื่นๆ อาจอยู่ที่ใดของประโยคก็ได้ตามความจำเป็น โดยเฉพาะเมื่อต้องการเน้น ความก็จะอยู่หน้าประโยค เช่น *พรุ่งนี้จะออกเดินทางกัน อีก ๓ วันจะกลับมา*